

Η ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΗ ΔΗΜΩΔΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΟΥ ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ

Ανάμεσα στα έξι ελληνικά χειρόγραφα που δώρισε στο Κλασικό Γυμνάσιο (Klassiska Färfattare) του Linköping της Σουηδίας ο λόγιος επίσκοπος της πόλης Ericus Benzelius (1675-1743)¹ είναι και ένας μικρός κώδικας² που περιέχει την αρχαιότερη γνωστή μετάφραση των *Χαρακτήρων* του Θεοφράστου στα νέα ελληνικά³. Το χειρόγραφο⁴, που βρίσκεται σήμερα στην Stifts- och landsbiblioteket του Linköping και φέρει τον αριθμό Kl. f. 25, απαρτίζεται από τρία τετράδια, τα φύλλα των οποίων έχουν διαστάσεις 20,5×15,5 εκ. Το κείμενο καλύπτει τα φύλλα 2^f-21^v, καταλαμβάνοντας 18 αράδες σε κάθε σελίδα, και είναι γραμμένο σε μια ιδιαίτερα ευανάγνωστη και προσεγμένη γραφή του 17ου αι., με ερυθρογραφία στο επίτιτλο, τους τίτλους και τα αρχικά γράμματα.

1. Για τη σταδιοδρομία του E. Benzelius του νεότερου (βιβλιοθηκάρου του Πανεπιστημίου της Ουψάλας, επίσκοπου του Göteborg και του Linköping, αρχιεπίσκοπου της Ουψάλας) και τη συμβολή του στη συγκέντρωση ελληνικών χειρογράφων στη Σουηδία, ιδιαίτερα στην Ουψάλα, βλ. Ch. Graux (επιμέλεια A. Martin), «Notices sommaires des manuscrits grecs de Suède», *Archives des missions scientifiques et littéraires*, 3e série, 15 (1889) 302 κ.ε.

2. Ευχαριστώ και από εδώ τον κ. Allan Ranius για την αποστολή μικροταινίας του χειρογράφου, φωτοτυπίας της περιγραφής του στον δακτυλόγραφο κατάλογο της βιβλιοθήκης, και σχεδίου του υδατόσημου (ημισέληνος + αστέρι + κορόνα), το οποίο είναι περίπου όπως V. Nikolaev, *Watermarks of the Mediaeval Ottoman Documents in Bulgarian Libraries*, I, Σόφια 1954, αρ. 138^b (1641), 189^a (1644), 191 (1645) και 207^b (1653). Ο Graux (ό.π., σ. 363), που είχε δει το χφ, χαρακτηρίζει το χαρτί τουρκικό, χρονολογεί όμως το χφ, προφανώς με βάση μόνο τη γραφή, στον 16ο αιώνα.

3. Έκδοση του κειμένου, με σύντομη εισαγωγή, χωρίς λεξιλόγιο και με αρκετές παραναγνώσεις, παραλείψεις και υπερδιορθώσεις, δημοσίευσε ο Θ. Παπαδόπουλος, *Θεοφράστου Χαρακτήρες. Η πρώτη μετάφραση στη δημοτική*, Ουψάλα 1971 (βλ. και του ίδιου, *Η νεοελληνική φιλοσοφία από τον 16ο έως τον 18ο αιώνα*, Αθήνα 1988, σ. 60). Η έκδοση δεν πέρασε απαρατήρητη από τον Κ. Θ. Δημαρά, *Ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας*, Αθήνα 1987, σ. 535-6: «Μας ενδιαφέρει, ενδεικτικά,» σημειώνει ο Δημαράς «και το θέμα και η γλώσσα». — Για τις επόμενες γνωστές μεταφράσεις και διασκευές των *Χαρακτήρων* θα πρέπει να περιμένουμε μέχρι τα τέλη του 18ου αι.: βλ. Δημαράς, ό.π., σ. 163 (πρβ. και *Ελληνικός ρομαντισμός*, Αθήνα 1982, σ. 511), και A. Camariano-Cioran, *Les académies princières de Bucarest et de Jassy et leurs professeurs*, Θεσσαλονίκη 1974, σ. 156.

4. Σύντομη περιγραφή στον κατάλογο του Graux, ό.π., σ. 363.

Το κείμενο τιτλοφορείται *Θεοφράστου χαρακτήρες ιε'*, στην πραγματικότητα όμως περιέχει εικοσιτρείς χαρακτήρες. Οι δεκαπέντε πρώτοι είναι αριθμημένοι *α^ο-ιε^ς*, ενώ οι υπόλοιποι είτε δεν φέρουν καμία αρίθμηση (χαρακτήρες *ις'* και *ιζ'*) είτε φέρουν μόνο τον εκθέτη *ον* (ουδέτερο, επειδή εννοείται η λέξη «κεφάλαιον») χωρίς προηγούμενο ψηφίο. Ο γραφέας είναι, βέβαια, ο ίδιος σε όλο το χειρόγραφο, και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ένας είναι και ο μεταφραστής όλου του κειμένου⁵. Η αμήχανη αντιμετώπιση της αρίθμησης των χαρακτήρων είναι αποτέλεσμα του αποσπασματικού τρόπου με τον οποίο μας έχει παραδοθεί το αρχαίο κείμενο του έργου.

Περισσότερα από εβδομήντα χειρόγραφα των *Χαρακτήρων* σώζονται σήμερα⁷, και ο μεταφραστής ίσως να είχε στη διάθεσή του κάποιο ή κάποια από τα 50 περίπου χειρόγραφα της οικογένειας E (που περιέχει μόνο τους χαρακτήρες *α'-ιε'*, με τις παραγράφους 6-16 του χαρακτήρα *λ'* προσθεμένες στο τέλος του *ια'*) και τα 6 της οικογένειας D (που περιέχει τους χαρακτήρες *α'-κγ'*, με την ίδια προσθήκη όπως και στην ομάδα E). Δυστυχώς τα περισσότερα από τα χειρόγραφα αυτών των δύο οικογενειών δεν έχουν διερευνηθεί λεπτομερειακά και εξαντλητικά: παραμελημένα από τους εκδότες του κειμένου, sono lasciati nelle nebbie di un limbo confuso e indistinto⁸, με αποτέλεσμα οι μεταξύ τους σχέσεις και οι διαφορετικές γραφές καθενός από αυτά να μας είναι λίγο-πολύ άγνωστες⁹.

Από την άλλη, φαίνεται εξίσου πιθανό, ή και πιθανότερο, να χρησιμοποιήθηκε για τη μετάφραση μία ή περισσότερες από τις εκδόσεις του 16ου αιώνα¹⁰. Η φράση, στην αρχή του *ς'* χαρακτήρα, *ἔργων καὶ λόγων*, αν δεν αποτελεί επιτυχημένη διόρθωση του μεταφραστή, πρέπει να προέρχεται από κάποιον από τις εκδόσεις του έργου μετά το 1557: το κείμενο όλων των σωζόμενων χειρογράφων έχει τη γραφή *ἔργων δικαιολόγων*, ενώ η διόρθωση *καὶ λόγων*

5. Για τις αποκλίσεις βλ. σημ. 23.

6. Τα δύο πρόσωπα ίσως δεν ταυτίζονται. Χρονολογικά, πάντως, η μετάφραση δεν πρέπει να απέχει πολύ από την αντιγραφή.

7. Για τα χφ του έργου βλ. το εισαγωγικό κεφάλαιο «Die Rezension des Textes» του O. Immisch, στο συλλογικό έργο του Philologische Gesellschaft zu Leipzig, *Theophrasti Characteres*, Λιψία 1897, σ. viii-xxviii· N. G. Wilson, «The Manuscripts of Theophrastus», *Scriptorium* 16 (1962) 96-98· R. S. Sinkewicz, *Manuscript Listings for the Authors of Classical and Late Antiquity*, Τορόντο 1990. Μερικά από τα χφ αυτά έχουν χαθεί ή καταστραφεί.

8. L. Torraca, «Per una nuova edizione critica dei Caratteri di Teofrasto», *Rendiconti della Accademia di Archeologia, Lettere e Belle Arti di Napoli* 49 (1974) 71· βλ. και E. Matelli, «Libro e testo nella tradizione dei Caratteri di Teofrasto», *Scrittura e civiltà* 13 (1989) 329-86.

9. Λίγα στοιχεία για μερικά από αυτά παρέχει ο Immisch, ό.π., σ. xiii-xxv.

10. Κατάλογο των εκδόσεων (τεσσάρων με 15 χαρακτήρες και οκτώ με 23) παραθέτει ο Immisch, ό.π., σ. lii-liiii. Από το 1599 (χρονολογία της δεύτερης έκδοσης του Is. Cacaubonus) ως το 1786 (χρονολογία της έκδοσης των χαρακτήρων κθ' και λ' από τον Joh. Chr. Amadutius) οι εκδόσεις περιέχουν 28 χαρακτήρες.

οφείλεται στον H. Stephanus¹¹, η έκδοση του οποίου υπήρξε η βάση σχεδόν όλων των επόμενων εκδόσεων που περιέχουν 23 χαρακτήρες¹².

Οποιοδήποτε αρχαίο κείμενο και αν είχε στη διάθεσή του ο άγνωστός μας μεταφραστής¹³, το κείμενο αυτό θα περιλάμβανε χωρία όπου το νόημα ήταν δυσεξήγητο και δυσδιάκριτο. Σε ορισμένες περιπτώσεις η λύση που προτιμήθηκε ήταν δραστηκή: παράλειψη του χωρίου¹⁴, σε άλλες ο μεταφραστής κατέγραψε αυτό που υποπτευόταν ότι υπέφωσκε κάτω από το δυσνόητο χωρίο, μερικές φορές συντομεύοντας και παραλείποντας, άλλοτε παρανοώντας¹⁵: τέλος, από απροσεξία ή άγνοια, υπέπεσε σε σφάλματα απόδοσης ακόμη και εκεί όπου δεν θα έπρεπε να υπήρχαν αμφιβολίες για το ορθό νόημα του κειμένου¹⁶. Αντιμέτωπος, πάντως, με ένα δύσκολο κείμενο, κατόρθωσε να μας δώσει μια νευρώδη και ρέουσα μετάφραση που, αν δεν είναι πάντοτε σωστή, διαθέτει όμως το προσόν να μη διαβάζεται σαν μετάφραση.

Το εξαιρετικά δύσκολο πρόβλημα της απόδοσης εννοιών, αντικειμένων και πράξεων που δεν είχαν τίποτε το αντίστοιχο στην εποχή του μεταφραστή (και

11. Πρβ. και τα εξής (e = ένα ή περισσότερα χφφ της ομάδας E: χφ = το χειρόγραφο του Linköping, για το οποίο δίνω διπλωματική μεταγραφή: οι παραπομπές είναι στις παραγράφους του αρχαίου κειμένου): α' 6 πιστεύεις D e Steph. χφ (πιστεύεις), πιστεύεις e' β' 8 προδρομίων D e Steph., προσδρομίων e χφ' γ' 1 άδολεσχος E Steph. χφ, άδολεσχος D: e' 8 αγοράζειν αὐτῷ μηδέν Steph. χφ (να μην αγοράζει τίποτε διὰ λόγου του), αγοράζειν αὐτόν D E [πρβ. ια' 7 ὀψωνεῖν ἑαυτῷ Casaubonus, ὁ. ἑαυτόν D e Steph., ὁ. αὐτόν e, να ψουνίζη ἀτός του χφ]: θ' (=η') 10 ἀλυσιτελῶς D Steph. χφ (χωρίς ἀφέλειαν), λυσιτελῶς E: ι' 14 ἔστιν ἰδεῖν E Steph. χφ (θέλεις ἰδεῖν), ἔστιν εἰρεῖν D: ιε' 6 ἀκουσῶς e Steph. χφ (στανικῶς του), ἔκουσῶς D e: ις' 3 διαβάλλη Sylburg (1584), διαλάβη D Steph., να βάλη (=Sylburg ή διόρθωση του μεταφραστή;) χφ. (Για τις γραφές των χφφ του αρχαίου κειμένου χρησιμοποίησα την έκδοση του P. Steinmetz, Μόναχο 1960.)

12. Βλ. Immisch, ὁ.π., σ. llii.

13. Ο Θ. Παπαδόπουλος, ὁ.π., σ. 6-8, πιστεύοντας ότι η μετάφραση και η αντιγραφή έγιναν το δεύτερο μισό του 16ου αιώνα, αναρωτιέται αν μεταφραστής του έργου είναι ο Ν. Σοφριανός (αναγνωρίζει ότι η γλώσσα του είναι διαφορετική, αλλά εντυπωσιάζεται από το γεγονός ότι τόσο η μετάφραση των *Χαρακτήρων* όσο και η μετάφραση του *Περί παιδών αγωγής* του Σοφριανού λήγουν με τη φράση *Τέλος και τῷ θεῷ χάρις*) ή ο Θεοδοσίος Ζυγομαλάς.

14. Π.χ., από το τέλος του χαρακτήρα κ' παραλείπονται οι παράγραφοι 8-10 του αρχαίου κειμένου, που παραδίδονται αποσπασματικά από την ομάδα D και τις πρώτες εκδόσεις.

15. Πρβ. χαρακτήρα κ', όπου το *υποκορίζεσθαι ποπύζων* αποδίδεται «να γίνεται παπάους να το φοβερίζει»: χαρακτήρα ια', όπου η *θέα* δεν σημαίνει «σιριάνι» αλλά θέατρο· και χαρακτήρα ιβ', όπου το *καί παρών διαίτη συγκρούειν, ἀμφοτέρων βουλομένων διαλύεσθαι* μεταμορφώνεται σε «και όταν θέλουν να ξεχωρίσουν, ήγουν να μισεύσουν, δύο άνθρωποι, αυτός να τους βάλλει τραπέζι λέγοντάς τους να φάγουν» (εδώ το σφάλμα οφείλεται σε λαθεμένη ερμηνεία των ὀρων *διαίτα* και *διαλύομαι*).

16. Έτσι, στον χαρακτήρα β' οι φράσεις «όταν λαλεί τινάν» και «Στάσου να περάσω!» οφείλονται σε παρανόηση της σύνταξης, και του νοήματος, του κειμένου (το σωστό: «τινάς» και «περάσει»), ενώ στο τέλος του χαρακτήρα ζ' το «συγχύζουσι» οφείλεται σε απροσεξία (σωστότερη θα ήταν η μετάφραση: «ώστε οπού *συνχιζούν* με αυτούς τα εργαστήρια»).

επομένως θα προκαλούσαν αμηχανία στον μη πληροφορημένο αναγνώστη) λύνεται με παρόμοιους τρόπους: το πρόβλημα εξουδετερώνεται με την αποσιώπηση¹⁷, η έννοια αποδίδεται κατά λέξη χωρίς προσπάθεια ερμηνείας¹⁸, ή τέλος, και αυτή είναι η πιο ενδιαφέρουσα περίπτωση, εφευρίσκεται κάτι το ανάλογο στη σύγχρονη εποχή¹⁹. Έτσι, και παρά το γεγονός ότι στο προοίμιο δίνονται πληροφορίες για τον συγγραφέα και τον χρόνο συγγραφής του έργου, οι χαρακτήρες φαίνονται να κινούνται, αδιάφορα και ανεξέλεγκτα, τότε στην εποχή των διαδόχων του Μεγάλου Αλεξάνδρου και τότε στον κόσμο της Τουρκοκρατίας.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ο τρόπος με τον οποίο διασκευάζεται ελεύθερα και ριζικά το προοίμιο του έργου, στο τέλος του οποίου προστίθεται και η παραβολή με τους ζωγράφους και τους αγαματοποιούς, προσωπική, όπως φαίνεται, σκέψη του μεταφραστή. Οι προσθήκες, όμως, σύντομες, διασαφητικές και τοποθετημένες σε σημεία όπου ο συγγραφέας πιστεύει ότι το νόημα δεν θα ήταν απόλυτα σαφές χωρίς αυτές, αποτελούν τη σπάνια εξαίρεση: συχνότερες είναι, όπως ήδη αναφέρθηκε, οι παραλείψεις και οι συντμήσεις.

Για τη γλώσσα του έργου, μια στρωτή, ζωντανή και αβίαστη δημώδη της περιόδου με ενσωματωμένους κάποιους αρχαίους τεχνικούς όρους²⁰, αρκεί να υπογραμμίσω την παρουσία αρκετών τουρκικών (και σε λιγότερο βαθμό ιταλικών) λέξεων²¹. Τα ορθογραφικά σφάλματα, κρίνοντας φυσικά με τους κανόνες της εποχής στην οποία γράφτηκε το κείμενο, δεν είναι ούτε πολλά ούτε ιδιαίτερα σοβαρά.

17. Π.χ., στον χαρακτήρα κα' παραλείπεται η φράση και τὸν υἱὸν ἀποκείρει ἀπαγαγὼν εἰς Δελφούς (§4).

18. Π.χ., στον χαρακτήρα ι' («να δίδει πολλά ολίγες απαρχές εις τους θεούς») και στον κβ' («όταν νικήσει τους τραγωδούς ... ὀνομά του»): πρβ. και τις σκόρπιες αναφορές σε αρχαίους στρατηγούς και πολέμους.

19. Π.χ., η σταά γίνεται «διδασκαλείον» (β'), το *Δάμππος μυστηρίους μεγίστην δῶδα ἔστησεν* «ο οδείνας εις την εκκλησίαν ἤφερεν μεγάλην λαμπάδα», το *Ὁιδεῖον* «σαράγι», το *Βοηδρομιῶνος μὲν ἔστιν τὰ μυστήρια, Πριανοσιῶνος δὲ τάπατούρια, Ποσιδεῶνος δὲ τὰ κατ' ἄγρους Διονύσια* «τον Δεκέμβριον ἔχομεν τὸσες εορτές, και την Λαμπρὴν τὸσες σκόλες» (και τα τρία στο γ'), οι *ὄρφεοτελεσταί* «γητεύτρες και μάντες» (ις'): τα χρήματα είναι, φυσικά, «άσπρα» και «φόλες». Στη σ. 13 της εισαγωγής του, ο Θ. Παπαδόπουλος, ὁ.π., επισημαίνει ότι οι διασκευές του συγγραφέα στο προοίμιο οφείλονται στην προσπάθειά του «να κάνει τη μετάφραση του έργου πιο κατανοητή και πιο χρήσιμη [=] για τους αναγνώστες στους οποίους απευθυνόταν» υποβαθμίζει, όμως, το ρόλο και την αξία του μεταφραστή, όταν παρατηρεί, στη σ. 14, ότι «για τον ίδιο λόγο ασφαλώς και επί πλέον για να μη δώσει αφορμή να κατηγορηθεί από τους συντηρητικούς και οπισθοδρομικούς ηγετικούς κύκλους της εκκλησίας ότι προπαγανδίζει αντιχριστιανικές, ειδωλολατρικές δοξασίες, αποδίδει με αναχρονισμούς το νόημα των σημείων του κειμένου που σχετίζονται με τη θρησκεία».

20. Που περιορίζονται κυρίως στις ονομασίες των χαρακτήρων, που παραμένουν αμετάβλητες, όπως αμετάβλητοι παραμένουν και οι τίτλοι των κεφαλαίων.

21. Μερικές από τις ιταλικές λέξεις απαντούν και στα τουρκικά.

Δημοσιεύω, στη συνέχεια, το κείμενο της μετάφρασης, διορθώνοντας σιωπηλά και/ή προσαρμόζοντας στους κανόνες της τρέχουσας δημοτικής την ορθογραφία και τη στίξη²².

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ ΙΕ΄

Θεόφραστος ο φιλόσοφος και πρώτος μαθητής του Αριστοτέλους, αφού ε γνώρισε με μεγάλην επιστήμην τα των ανθρώπων ήθη και πράγματα, εις τον εννηκοστόν ένατον χρόνον της ηλικίας του έγραψε τούτους τους ιε΄ χαρακτήρας, δείχνοντας εις κάθε ένα χαρακτήρα τι λογής είναι και πώς γνωρίζονται αι γνώμαι και τα ήθη των καλών και κακών ανθρώπων από τα λόγια και από τα έργα τους· τους οποίους έγραψε²³ διά τα παιδιά του και διά τα παιδιά του φίλου του του Πολυκλέους. Και εις κάθε ένα χαρακτήρα λέγει πρώτον τι είναι εκείνος ο χαρακτήρ, και τι λογής είναι εκείνος οπού έχει τον χαρακτήρα εκείνον, και τι γνώμες έχει, και τι λογής λέγει, και τι λογής περιπατεί, και τι λογής φορεί, και τι λογής τρώγει, και άλλα όμοια. Και τους ονόμασε χαρακτήρας, διατί, καθώς οι ζωγράφοι και οι αγαλματοποιοί χαράζοντας τους τοίχους και τα μάρμαρα ή τινά άλλην ύλην δείχνουσι το σχήμα οπού θέλουσι, τοιουτοτρόπως και τούτος ο φιλόσοφος με τούτους τους λόγους των χαρακτήρων δείχνει τα σχήματα και τας γνώμας καθενός ανθρώπου.

Περί ειρωνείας α^{ος}²⁴

Ημπορεί να ειπεί τινάς πως η ειρωνεία είναι όταν τινάς εύκολα καμώνεται εις κάθε λόγον και έργον, και ο είρων είναι τέτοιας λογής: Έρχεται εις τους εχθρούς του και θέλει να τους λαλεί και να δείχνει ότι δεν τους μισεί. Και να επαινεί παρόντας εκείνους οπού επιβουλεύθηκε κρυφά· και όταν ζημιωθούν ή να νικηθούν, να τους συλλυπάται. Και να συμπαθεί εκείνους οπού τον υβρίζουσι. Και εις εκείνους οπού αδικούνται και θυμώνονται να τους ομιλεί αγάλια - γάλια. Και όταν υπάγει τινάς να τον ανταμώσει με σπουδήν, αυτός λέγει πως δεν του βολεί. Και να μην λέγει κανένα του έργον τινός, και να καμώνεται πως τώρα-τώρα ήλθεν, και άργησεν, και ήτον άρρωστος. Και όταν δεν πουλεί, να λέγει πως πουλεί· και όταν ιδεί τίποτες, να λέγει πως δεν το είδεν· και όταν ειπεί τίποτες, να λέγει πως δεν το ενθυμάται. Και άλλα πολλά να λέγει, και πως: «Θέλω το

22. Ευχαριστώ τους συναδέλφους Γ. Κεχαγιόγλου και Π. Βασιλείου, που είχαν την καλοσύνη να διαβάσουν το κείμενο και να προτείνουν βελτιώσεις, και τον Τ. Καρανασάση για τη βοήθειά του στο Γλωσσάρι.

23. *εγραψε*.

24. Ο εκθέτης *ος* εμφανίζεται ως *ον* στους τίτλους των Χαρακτήρων ς΄, ζ΄, θ΄ (πριν από διόρθωση), ι΄ (πριν από διόρθωση), <ιη΄> - <κγ΄>.

στοχαστείν», «Να το ιδούμεν», και άλλα να λέγει πως δεν τα ηξεύρει, και άλλα να θαυμάζει, και άλλα να στέκεται να τα συλλογάται, τάχα πως δεν τα ηξεύρει. Και όμως διόλου να είναι επιτήδειος διά να λέγει: «Δεν το πιστεύω», «Δεν το θαρρώ», «Θαυμάζομαι το», «Εγώ εγίνηκα αλλεώτικος», «Θαυμάζομαι πως δεν με το είπεν εκείνος», «Καλέ, άλλον λέγε τα τοιαύτα!», «Θαυμάζομαι, εσένα να μην πιστεύσω, ή εκείνον να κατακρίνω;», και πάλιν: «Μην πιστεύεις τέτοια λόγια.» Τες τοιούτες γνώμες και τα ήθη οπού είναι επίβουλα και όχι απλά πρέπει να τα φεύγομεν περισσότερο παρά τες όχεντρες. Τέτοιας λογής είναι ο είρων.

Περί κολακείας β^{ος}

Την κολακείαν ημπορεί τινάς να την ειπέ πως είναι κακή συντροφία προς βοήθειαν του κόλακος, ο δε κόλαξ, ήγγουν ο γαλίφος, είναι τέτοιας λογής, ώστε, όταν περιπατείτε μαζί, να σου ειπέ: «Ξεύρεις πως όλοι οι άνθρωποι εις εσένα βλέπουν; Τέτοιας λογής, ήγγουν τούτο, άλλος τινάς δεν το έχει εις την χώραν ετούτην, μόνον εσύ. Εχθές, ω τι καλά επέρασες εις το διδασκαλείον! Και εκεί οπού εκάθονταν περισσότεροι από τριάντα άνθρωποι, έπεσεν λόγος ποίος είναι καλύτερος, και περνώντας τους όλους εις το όνομα το εδικόν σου εκατήνησαν.» Και άλλα όμοια να λέγει, και να βγάλλει από πάνω του ρούχου σου τίποτες σκουπίδι· και αν εις τα μαλλία σου ή εις τα γένια σου έτυχε τίποτες άχυρον, να το καθαρίσει και χαμογελώντας να ειπέ: «Βλέπεις; Δύο ημέρες δεν είδα την ευγενείαν σου και άσπρισαν τα γένια σου, καλά και δεν είναι καιρός σου, διατί τα χρόνια σου είναι ολίγα.» Και όταν λαλεί τινάν, λέγει προς τους άλλους: «Σιωπή!» Και να επαινεί τινάν στανικώς. Και λέγοντας κανέναν ψυχρόν λόγον και άνοστον χωράτεμα, να γελάσει και να βάλει το ρούχο του εις το στόμα του, τάχα πως δεν ημπορεί να βαστά το γέλιον. Και εκείνους οπού ευρίσκει εις τον δρόμον να τους λέγει: «Στάσου να περάσω!» Και αγοράζοντας μήλα και απίδια, να τα δώσει των παιδιών σου παρόντος σου και φιλώντας τα να ειπέ: «Καλού πατρός γεννήματα!» Και όταν αγοράζετε μαζί υποδήματα, να λέγει: «Το ποδάρι σου είναι ευμορφότερον παρά το υπόδημα.» Και όταν παγαίνεις εις κανένα σου φίλον, να προσδράμει να του ειπέ ότι: «Ο δείνας έρχεται», και πάλιν στρέφοντας εις του λόγου σου να σου ειπέ: «Έδωσα λόγον.» Ακόμη είναι έτοιμος να δουλεύσει και εις τα πράγματα των γυναικών ετοιμότατα. Και εις το τραπέζι πρώτος αυτός από τους άλλους να επαινέσει το κρασί· και βλέποντάς σε να ειπέ: «Τι εύμορφον είναι!»· και να σε ερωτήσει: «Μην κρυώνεις;»· και όταν βάλλεις το ρούχον σου, να σου βοηθά και να σε σκεπάζει, και κάπου να σου μουμουρίζει εις το αυτί· και λαλώντας προς τους άλλους να βλέπει προς εσένα. Και το σπίτι σου να λέγει πως είναι εύμορφα κτισμένον, και το αμπέλι εύμορφα φυτευμένον, και η εικόνα πως είναι ολόμοια σου. Και εις ολίγα λόγια ο κόλακας κάμνει και λέγει όσα ημπορεί διά να αρέσει τους άλλους.

Περί αδολεσχίας γ^{ος}

Η αδολεσχία είναι διήγησις μακρῶν και ανοήτων λόγων, και ο αδολέσχης είναι τέτοιας λογῆς, ὥστε, καθίζοντας με ἕναν οπού δεν τον εγνωρίζει, να επαινέσει πρώτον την γυναίκα του, και ἔπειτα να διηγηθῆι το ὄνειρον οπού εἶδε την νύκτα, και να μετρά τα φαγητά οπού εδεῖπνησεν. Και λέγοντας περισσότερα, να λέγει πως οι τωρινοὶ ἄνθρωποι εἶναι κακοί, και πως το σιτάρι ακρίβησεν, και πως ἤλθαν σήμερον πολλοὶ ξένοι, και πως η θάλασσα ὕστερα ἀπό τον Μάιον ταξιδεύεται καλά, και πως αν βρέξει γίνονται καλοὶ καρποί, και πως ο οδείνας εις την εκκλησίαν ἤφερεν μεγάλην λαμπάδα, και πόσες κολόνες εἶναι εις το σαράγι, και πως: «Εχθές εξέρασα», και: «Τι ημέρα εἶναι σήμερον;», και αν τον καρτερεῖ τινάς, να μην υπάγει, και πως τον Δεκέμβριον ἔχομεν τόσες εορτές, και την Λαμπρὴν τόσες σκόλες, και ἄλλα ὅμοια τόσα. Τούτους τους ανθρώπους πρέπει ὅποιος θέλει να μην τον πιάσει παροξυσμός να τους αφήνει να φεύγει. Τέτοιας λογῆς εἶναι ο αδολέσχης.

Περί αγροικίας δ^{ος}

Η αγροικία φαίνεται να εἶναι μία ἀτακτος ἀμάθεια, ο δε ἀγροικος εἶναι τέτοιας λογῆς, ὥστε να πάρει κάθαρσιν και να υπάγει εις ντιβάνι ἢ εις την εκκλησίαν. Και να λέγει: «Το μύρον δεν μυρίζει ευμορφότερα παρά τον θύμον.» Και να φορεῖ παπούτσια μεγαλιότερα ἀπό τα ποδάρια του. Και να λαλεῖ με μεγάλην φωνήν. Και να μην πιστεύεται τους φίλους του και τους συγγενεῖς του· και να λέγει προς τους δούλους του τες μεγάλες του ὑπόθεσες²⁵, και να διηγάται προς τους εργάτας του ἀμπελίου του τα πράγματα της βασιλείας. Και να σηκώνει τα ρούχα του ἕως τα γόνατα και τότες να καθίζει, ὥστε να φαίνονται τα γυμνά του. Και εις ἄλλο να μην θαυμάζεται και να ξεπάζεται εις τες στράτες, πάρεξ, ὅταν ἴδει κανένα βόιδι, ἢ ὄνον, ἢ τράγον, να στέκει να βλέπει. Και να αρπάζει τίποτες ἀπό το μαγειρεῖον και να το τρώγει γοργά, και να πίνει ρουφητά, και να καμώνεται πως το κάμνει κρυφά ἀπό τον μάγειραν. Και πολλές φορές σφαλίζοντας την πόρταν να δειπνά κοντά εις τα ἄλογα. Και ὅταν κτυπήσει η πόρτα, να τρέχει αὐτός διά να την ανοίξει· και να κράζει το σκυλί και να το πιάνει ἀπό την μύτην και να του λέγει: «Τούτος φυλάγει το σπίτι, τούτος φυλάγει τον τόπον!» Και ὅταν πάρει ἀπό κανέναν ἄσπρα, να μην του ἀρέσκουν και να τα ἀλλάζει συχνά. Και αν ἐδάνεισε κανενός ἀλέτρι, ἢ κούφαν, ἢ δρεπάνι, ἢ τουλούμι, να τα ενθυμάται την νύκταν. Και ὅταν κατεβαίνει εις το κάστρον, αν ἀπαντήσῃ τινά, να τον ερωτῆί πόσο πουλιούνται τα υποδήματα και πόσον ο παστρουμάς. Και να λέγει πως παρευθὺς θέλει να υπάγει να ξουρισθῆι. Και να τραγουδεῖ μέσα

---

25. ὑπόθεσας.

εις το λουτρόν. Και να βάλλει καρφιά πολλά εις τα υποδήματά του. Και περνώντας από τον αυτόν δρόμον με το κρέας, πάλιν να μεταπεράσει και να το βαστά, ή άλλο ψούνος, εις τα χέρια του. Τέτοιαις λογής είναι ο χωριάτης και βάρβαρος.

Περί αρεσκείας ε^{ος}

Η αρέσκεια είναι συνομιλία προς χαράν και όχι προς ωφέλειαν, και ο άρεσκος είναι τέτοιαις λογής οπού από μακρά σε χαιρετά και να σε λέγει: «Καλότατε άνθρωπε και θαυμασιότατε!», και να σε βαστά με τα δύο του χέρια, και συντροφιάζοντάς σε καμπόσον να σε ερωτά: «Πάλιν πότε θέλομεν σε ιδείν;» Και εις το τραπέζι να πάσχει διά να αρέσει όχι μόνον τους παρόντας αλλά και τους απόντας. Και καθήμενος εις το τραπέζι οπού τον εκάλεσαν, να παρακαλέσει τον οικοκύρη να φέρει τα παιδιά του· και φέρνοντάς τα, να τα φιλήσει και να λέγει πως ομοιάζουν με τον πατέρα τους ωσάν σύκον προς σύκον· και να τα βάλλει να καθίσουν εις τα γόνατά του και, συμπαίζοντας μετ' αυτά, να τα αφήνει να κοιμούνται εις τα γόνατά του, αγκαλά και στενοχωράται. Και να ξουρίζεται συχνά, και να τρίβει τα οδόντια του να γίνονται άσπρα, και να αλλάζει εύμορφα ρούχα, και να αλείφεται με ροδόσταμον. Και όπου είναι νέοι, εκεί να υπάγει και αυτός. Και να καθίζει σιμά εις τους μεγάλους. Και εις το παζάρι να μην αγοράζει τίποτες διά λόγου του αλλά πάντα: «Διά να στείλω εις την Πόλιν²⁶.» Να γυρεύει λακεδαιμονικά λαγωνικά να στείλει εις την Κύζικον, και μέλι αθηναϊκον να στείλει εις την Ρόδον· και αυτά κάμνοντάς τα να τα διηγάται. Και να αναθρέφει μαϊμούν, να έχει περιστέρια της Σικελίας, και να φυλάγει κότσια των ελαφίων και άλλα όμοια ουτιδανά πράγματα. Να έχει εις το σπίτι του μικρόν τόπον διά παλαιστραν και διά τόπι, και παγαίνοντας εις τους φιλοσόφους να τους παρακαλεί να έλθουσι να ιδούσι τον τόπον· και εκεί οπού τον βλέπουσι, να λέγει αυτός καθενός: «Δική μου είναι η παλαιστρα.» Τέτοιαις λογής είναι ο άρεσκος.

Περί απονοίας ς^{ος}

Η απόνοια είναι υπομονή αισχρών έργων και λόγων, ο δε απονενομημένος, ήγουν ο απελπισμένος, είναι τέτοιος: Να ομόνει εύκολα, να υβρίζεται και να μην του κακοφαίνεται, και εις την γνώμην να είναι πολύλογος. Να χορεύει και νηστικός, και φορώντας μαμουγέραν να παίζει. Και όταν παίρνει τινάς άσπρα, να τρέχει αυτός να τα διαλέγει. Και επιτήδειος ακόμη διά να γένει κάπηλας και ρουφιάνος και κουμερκιάρης, και ουδένα άσχημον έργον να αποδιώχνει, και να μαγειρεύει, και να παίζει τάβλι, και να μην τρέφει την μητέρα του, και

26. Απόδοση του όρου *Βυζάντιον*.

περισσότερες ημέρες να κάμνει εις την φυλακήν παρά εις το σπίτι του. Και τέτοιας λογής είναι εκείνοι οπού λέγονται τσαρλατάνοι, ήγουν χοκαπάζηδες, οπού κράζουσι τον λαόν με μεγάλην φωνήν, και άλλοι έρχονται εις αυτούς και άλλοι παγαίνουσι, και δεν λέγουσιν εκείνο οπού θέλουσιν ευθύς αλλά από ολίγον-ολίγον. Και πάντα να έχει κρίσεις, εις άλλες να ομόνει, εις άλλες να νικά, και άλλες να κυνηγά. Να είναι οι κόρφοι του γεμάτοι ομολογίες, και άλλες να βαστά εις τα χέρια του. Και δανείζοντας τινός κανένα γρόσι, να παίρνει την ημέραν τόκον τρισήμιση φόβες. Και να σκουπίζει τα μαγειρεία και τα ψαροπουλεία, και την πληρωμήν του κόπου του να την παίρνει και να την βάλλει εις το στόμα του. Τέτοιας λογής είναι οι απελπισμένοι· οι οποίοι είναι βαρετοί, διότι έχουσι στόμα ξεπαραλυμένον προς ύβριν και μιλούσι με μεγάλην φωνήν, ώστε οπού συγχύζουσι και εκείνους οπού κάθονται εις τα εργαστήριά τους.

Περί λαλιάς ζ^{ος}

Η λαλιά είναι ακρατηξία του λόγου, και ο λάλος, ήγουν ο φαρφαράς, είναι τέτοιος: 'Όποιον απαντήσει να λέγει πως έχει κάποιον λόγον να του ειπεί' και να λέγει πως: «Εγώ όλα τα ηξεύρω, και αν με ακούσεις, θέλεις τα μάθει» και ομιλώντας εσύ, να σου λέγει: «Καλά το είπες, πλην ενθυμού τον λόγον σου» και πάλιν να λέγει: «Ναι, ναι, καλά με ενθύμισες» και πάλιν να λέγει: «Κάτι αλησμόνησα να σε ειπώ» και να σε λέγει: «Ογλήγορα το εκατάλαβες· αποπολλής σε εφύλαγα, αν κατέβεις εις τον λόγον μου» και άλλα όμοια να λέγει, ώστε οπού να μην αφήνει τον άνθρωπον να αναπνεύσει. Και όταν βαρεθεί ο συνομιλών μετ' αυτόν, τρέχει εκεί οπού να ιδεί άλλους περιμαζωμένους, ώστε τους κάμνει και εκείνους να φεύγουσι. Και εμπαινοντας εις τα σχολεία, να λέγει των παιδιών: «'Εως πότε μανθάνετε; Σώνει σας!» διὰ να έχει αυτός άδειαν να συντυχαίνει με τους διδασκάλους. Και θέλοντας να μισεύσει τινάς, αυτός να τον τροφιάζει εις το οσπίτι του. Και να διηγάται την ιστορίαν του Αριστοφώντος του ρήτορος και των Λακεδαιμονίων τους πολέμους, και να λέγει τι λόγους είπε ποτέ εις το κριτήριο και εγλύτωσεν, ώστε εκείνοι οπού τον ακούουσι ή να αλησμονήσουσι τι λέγει, ή να νυστάξουσιν, ή να τον αφήσουσι και να φύγσι. Και όταν βλέπει τίποτες, να εμποδίζει τους άλλους να μην βλέπουσι, και δειπνώντας να μην τρώγουσι, λέγοντας: «Εγώ δεν σιωπά, καλά και φαίνομαι λάλος.» Και όταν τον μασκαρεύονται^{26α}, να τα υποφέρει. Και τα παιδιά του να τον λέγουσι, όταν θέλουν να κοιμηθούσι: «Πες μας τίποτες διὰ να μας φέρει ο ύπνος να κοιμηθούμεν.» Τέτοιας λογής είναι ο λάλος.

26α. *μακαρεύονται*: διόρθ. Παπαδόπουλος.

Περί αναισχυντίας η^{ος}

Η αναισχυντία είναι καταφρόνησις της τιμής διά κακόν κέρδος. Ο αναισχυντος είναι τέτοιος: Να γυρεύει δανειακά από εκείνον οπού επήρην και άλλην φοράν και δεν τον επλήρωσεν. Και κάμνοντας κουρπάνι εις το σπίτι του, να αλατίζει όλον το κρέας και αυτός παγαίνοντας αλλού να δειπνά. Και εις το τραπέζι το ξένον παίρνοντας ψωμί και κρέας να το δίδει τον δούλον του λέγοντάς του: «Ξεφάντωσε και εσύ.» Και στέκοντας κοντά εις το ζύγι οπού ζυγιάζουν το κρέας, να βάνει εις το ζύγι κομμάτι κόκκαλον εις το μέρος οπού είναι τα δράμια, ή και κομμάτι κρέας αν επιτύχει· ει δε και από τα δύο αποτύχει, να αρπάξει κομμάτι λαρδί και να φύγει. Και όταν ιδεί τινάν ψωνισμένον να παγαίνει εις το σπίτι του, να γυρεύσει και απ' εκείνον να του δώσει. Και παγαίνοντας εις τα ξένα οσπίτια, να δανειζεται κριθάρι ή και άχυρον, και ωσάν του τα δώσουν, να γυρεύει να του τα φέρουν και εις το οσπίτι του. Και παγαίνοντας εις τα κουγιούμια του ροδοστάματος εις το λουτρόν, να βουτεί τα τάσια και να το χύνει απάνω του· και φωνάζοντας ο λουτράρης, να μην ψηφά τους λόγους ουδέ τας ύβριτας, αλλά ουδέ να τον ευχαριστά. Τέτοιας λογής είναι ο αναισχυντος.

Περί λογοποιίας θ^{ος}

Η λογοποιία είναι σύνθεσις λόγων ματαίων και ψευδών. Ο λογοποιός είναι τοιούτος: Απαντώντας τον φίλον του, να κατεβάσει ευθύς τα οφρύδιά του και χαμογελώντας να τον ερωτήσει: «Πόθεν έρχεσαι; Τι μας λέγεις; Τι ηξεύρεις να μας ειπείς διά τον οδεΐνα;» Και πιάνοντας από το χέρι να σε ερωτά: «Τι καινούργιον λέγεται εις τον κόσμον;» και πριν να αποκριθείς, εκείνος να σου λέγει: «Τι λέγεις; Δεν ήκουσες τίποτε; Εγώ να σου ειπώ καινούργια πολλά!», και παρευθύς έχει να σου ειπεί διά έναν στρατιώτην οπού ήλθεν από τον πόλεμον ατός του, και αυτός απ' εκείνον τα ήκουσεν· και τα λόγια του είναι τέτοιας λογής, ώστε οπού τινάς δύσκολα να τα αλησμονά, διατί σου διηγάται πως ο Πολυσπέρχων ο βασιλεύς ενίκησε τον Κάσσανδρον· και αν τον ειπεί τινάς: «Πιστεύεις τα εσύ;», αυτός να σου αποκριθεί: «Ε, ε, το πράγμα ετούτο το λέγει όλος ο κόσμος και είναι αλήθεια», και έχει και σημάδια να σου λέγει, πως τα πρόσωπα των μεγιστάνων είναι όλα αλλαγμένα και συγχυσμένα, και λέγει ακόμη πως ήκουσεν ότι ήλθεν ένας, και είναι κρυμμένος εις ένα οσπίτι σήμεραν πέντε ημέρες, οπού τα ηξεύρει όλα ετούτα και τα διηγάται· και ομιλώντας ανάμεσα συγχύζεται λέγοντας: «Ε, κακόμοιρε Κάσσανδρε, η τύχη εις τι σε εκατήντησεν!» Εγώ τέτοιας λογής ανθρώπους τους θαυμάζομαι, διατί όχι μόνον ψεύδονται, αλλά και χωρίς ωφέλειαν βασανίζουν του λόγου τους. Και το περισσότερο, πολλές φορές εις το λουτρόν φιλονικούντες διά τα ψεύματά τους χάνουν τα ρούχα τους, και άλλοι διηγούμενοι εδώ και εκεί πολέμους χάνουν τες κρίσεις τους, και οι περισσότεροι ομιλώντας πολλά χάνουν τον

δείπνον τους. Πολλά κακόμοιρην τέχνην ἔχουσι, διατί εις ποίον εργαστήριον ἢ εις ποίον τόπον δεν ολημερεύουσι διηγούμενοι τα ψεύματά τους; Τέτοιας λογῆς εἶναι οἱ λογοποιοί.

Περὶ μικρολογίας ι^{ος}

Ἡ μικρολογία εἶναι φιλαργυρία ἀκαιρος²⁷, καὶ ὁ μικρολόγος²⁸ εἶναι τέτοιος: Νὰ γυρεύει μισὴν φόλαν τὸν μῆναν διὰ νοίκιν. Καὶ φιλεύοντας τινάν, νὰ μετρά πόσα καυκία ἐπιεν ὁ καθένας καὶ νὰ δίδει πολλά ὀλίγες ἀπαρχές εἰς τοὺς θεούς. Καὶ εἴτι ἀγοράζει, νὰ τὰ λογαριάζει εὐθύς καὶ νὰ λέγει πως εἶναι πολλά. Καὶ ὅταν ὁ δούλος τσακίσει τσουκάλι ἢ πινάκι, νὰ τὸν ἀναγκάζει νὰ τὸ πληρώνει, καὶ νὰ τὸ πιάνει εἰς τὴν ρόγαν τοῦ. Καὶ ὅταν ἡ γυναῖκα τοῦ χάσει κανένα ἀσπρο, νὰ σηκώνει εὐθύς αὐτὸς τὰ ρούχα καὶ τὰ στρώματα καὶ τὰ σεντούκια νὰ τὸ γυρεύει. Καὶ ὅταν πουλεῖ τίποτες, νὰ τὸ δίδει εἰς τὴν τὴν ὥστε οὐδὲν ὁ ἀγοράζων νὰ μὴν ὠφελεῖται τίποτες. Καὶ εἰς τὸν κῆπον τοῦ νὰ μὴν ἀφήνει τινάν οὔτε σύκον νὰ φάγει, καὶ νὰ μὴν ἀφήνει καθέναν νὰ περνᾷ ἀπὸ τὸ χωράφι τοῦ, οὔτε νὰ ἀφήνει τινάν νὰ παίρνει τες πεσμένες ελαῖες καὶ τὰ φοινίκια οὐδὲν πέφτουν εἰς τὴν γῆν. Καὶ καθημέραν νὰ βλέπει τὰ σύνορά τοῦ ἀν εἶναι τὰ αὐτά. Καὶ νὰ παίρνει τοῦ τόκου τόκον. Καὶ ὅταν φιλεύει ἀνθρώπους, νὰ κόπτει τὰ κρέατα εἰς λεπτά κομμάτια. Καὶ νὰ μὴν εἰσοδιάζει τὸ σπίτι τοῦ, καὶ ὅταν βγαίνει νὰ ψουνίσει, νὰ ἐρχεται εὐκαιρος. Καὶ εἰς τὸ σπίτι τοῦ νὰ μὴν ἀποτάζει οὔτε ἄλας, οὔτε κύμινον, οὔτε ρίγανη, ἀλλὰ νὰ παίρνει ὀλίγα-ὀλίγα ἀπ' αὐτά καὶ νὰ λέγει πως φθάνουν ὅλον τὸν χρόνον. Αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων θέλεις ἰδεῖν τὰ σεντούκια τῶν σκωληροφαγωμένα καὶ τες κλειδαρές τῶν ἀσπρῶν τοὺς σκουριασμένες, καὶ αὐτοὶ νὰ φοροῦν ξεσχισμένα ρούχα, καὶ νὰ ξεγυμνῶνουνται τὸ μεσημέρι νὰ τινάζονται συχνά διὰ νὰ μὴν κατσίασουν τὰ ρούχα τοὺς, ἀλλὰ νὰ βαστούν πολλά. Τέτοιας λογῆς εἶναι οἱ μικρολόγοι, ἤγουν οἱ φιλάργυροι.

Περὶ βδελυρίας ια^{ος}

Ἡ βδελυρία εἶναι παιγνίδι ντροπιασμένον καὶ ἀσχημον, καὶ ὁ βδελυρὸς εἶναι τοιοῦτος, ὥστε, ἀπαντώντας γυναῖκες τιμημένες, νὰ σηκώνει τὰ ρούχα τοῦ καὶ νὰ δείχνει τὸ αἰδοῖον τοῦ²⁹. Καὶ ὅταν σιωποῦσι οἱ ἄλλοι, αὐτὸς νὰ φωνάζει. Καὶ εἰς τὸ θέατρον, ὅταν ὅλοι σιωποῦσιν, αὐτὸς νὰ βῆξει δυνατὰ διὰ νὰ στραφούν ὅλοι νὰ τὸν ἰδοῦσι. Καὶ εἰς τὸ παζάρι ὀμπρός εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, παγαίνοντας ἐκεῖ οὐδὲν πουλοῦν τὰ σύκα καὶ τὰ καρύδια, νὰ

27. ἄκυρος: διόρθ. Παπαδόπουλος.

28. μικρόλογος· πρβ. μικρολόγοι στο τέλος του χαρακτήρα.

29. Ἐιδίον τοῦ.

αρπάζει να τρώγει απ' αυτά, και να συντυχαίνει με τον πωλούντα· και να κράζει με το όνομα τους διαβάτες, χωρίς να τους έχει φίλους ή να τους γνωρίζει. Και θεωρώντας κανένα να τρέχει με σπουδήν εις την υπηρεσίαν του, να τον κράζει να σταθεί. Και παγαίνοντας εις το κριτήριο, αν ιδεί τινάν να νικηθεί, αυτός να υπαγαίνει να τον συγχαίρεται. Και να ψουνίζει ατός του, και ωσάν ψουνίσει, να δείχνει τα ψούνια τους διαβάτες και να τους κράζει εις αυτά. Και στεκόμενος εις το παρπερείον ή εις το σπετσαρείον να διηγάται πως: «Σήμερον έχω να πίνω καλά, έως να μεθύσω.» Και³⁰ αυτός αν πουλεί κρασί, του φίλου του να βάλλει νερόν και τότες να του το πουλεί. Και εις το σιριάνι, όταν είναι χωρίς ρεφενέ, να παίρνει και τα παιδιά του. Και παγαίνοντας εις τον δρόμον, αυτός το αζίκι του να το αφήνει εις το σπίτι του και να δανείζεται από τους συντρόφους του. Και να φορτώνει τον δουλευτήν του περισσότερον οπού ημπορεί να σηκώσει. Και εις το κονάκι οπού να κονέψει, αν τύχει και τον φέρει τινάς πεσκέσι, αυτός να το πουλεί. Και εις το λουτρόν, όταν θέλει να αλειφθεί, να λέγει τον δουλευτήν του: «Σάπιον λάδι ήφηρες, σάπιον λάδι αγόρασες!», διά να προφασίζεται να αλειφθεί από το ξένον, και έτσι αλειφόμενος ξένο λάδι το εδικό του να το υπάγει εις το σπίτι του. Και εις τον δρόμον, αν εύρουν οι δουλευτάδες του τίποτες καρφιά ή σίδερα, να γυρεύει και εκείνος μερτικόν. Και να μετρά το φαγί των δουλευτάδων του. Και όταν πλερώσει το χρέος του, να δίδει παρακάτω τρία ή τέσσερα άσπρα. Και αν φιλεύσει τινές άρχοντες, ύστερον να τους παρακαλέσει διά να κάμουνι λοφέ των παιδιών του· και όταν σηκώσουν το τραπέζι, να λογαριάζει πως επερίσσευσαν μισού ασπρού ρεπάνια, διά να μην τα φάγουν οι δούλοι του. Τέτοιαις λογής είναι ο βδελυρός, ήγουν ο σιχαμερός.

Περί ακαιρίας ιβ^{ος}

Η ακαιρία είναι έσμιξις και συναναστροφή οπού δίδει λύπην, και ο άκαιρος είναι τοιούτος: Παγαίνοντας εις κανένα άνθρωπον οπού να έχει πολλές δουλειές, να γυρεύει να συμβουλευέται³¹ μετ' αυτόν. Και όταν η αγαπητική του θερμαίνεται, αυτός να χορεύει. Και όταν πιάσουν τινάν να πληρώσει τίποτες κεφίλικι, αυτός να υπάγει να τον παρακαλεί να βαπτίσει ή να γένει νουνός. Και όταν τον καλέσουν εις τινά γάμον, αυτός να κατηγορεί τες γυναίκες. Και εκείνους οπού έλθουσιν από μακρύν δρόμον και είναι κουρασμένοι να τους παρακαλεί λέγοντας

30. Όλο το τμήμα που ακολουθεί ανήκει στον χαρακτήρα λ', *Περί αναισχυντίας*, αλλά εμφανίζεται σε αυτό το σημείο σε όλα τα χφφ του αρχαίου κειμένου, εκτός από τον Vat. gr. 110, καθώς και σε όλες τις εκδόσεις, ως τη δημοσίευση τμήματος του βατικανού χειρογράφου από τον Joh. Chr. Amadutius το 1786.

31. *συμβουλευτάι.*

να περιπατήσουν μαζί και έτερον δρόμον. Και να είναι πρόθυμος να δουλεύει τινά εκείνα οπού δεν ορέγεται. Και εις το πουλημένον πράγμα να φέρνει και δεύτερον μουστερήν. Και εκεί οπού θυσιάζουν ή εξοδιάζουν έχοντας μεγάλην δουλείαν, αυτός να υπάγει να γυρεύει κοιμάτι χαρτί ή άλλο μικρό πράγμα. Και όταν δέρνει τινάς τον δούλον του, αυτός να παραστέκει και να διηγάται πως: «Εγώ έδειρα μίαν φοράν τον δούλον μου, και ύστερον υπήγεν και επνίγηκεν.» Και όταν θέλουν να ξεχωρίσουν, ήγουν να μισεύσουν, δύο ανθρώποι, αυτός να τους βάλλει τραπέζι λέγοντάς τους να φάγουν. Και όταν χορεύουν, να παρακαλεί νηστικούς ανθρώπους να σέρνουν τον χορόν. Τέτοιας λογής είναι <ο>³² άκαιρος.

Περί περιεργείας ιγ^{ος}

Η περιέργεια είναι προσποίησης λόγων και έργων με αγάπην, ο δε περιεργος είναι τέτοιας λογής: Σηκώνεται και τάζει εκείνα οπού δεν δύνεται να κάμει. Και όταν το πράγμα φανερωθεί δίκαιον, αυτός να ενάντιηθεί. Και να αναγκάζει τον δουλευτήν να κερνά περισσότερον κρασί παρά οπού δύνονται να πίουσι οι φίλοι του. Και να παρακινά τους στρατιώτας. Και να γίνεται κουλαούζης εις δρόμον οπού δεν τον ηξεύρει. Και παγαίνοντας εις τον στρατηγόν, να ερωτά πότε υπάγουν εις τα σεφέρια, και τι θέλει να κάμει αύριον. Και να λέγει του πατρός του πως η μητέρα του κοιμάται εις το οσπίτι. Και όταν τύχει να αποθάνει η γυναίκα του, να γράψει επάνω εις το μνήμα το όνομά της, του πατρός της, της μητρός της και όλης της της γενεάς, και πως όλοι εκείνοι ήσαν καλοί άνθρωποι. Και όταν θέλει να ομόσει, να λέγει προς τους περιεστώτας ότι: «Και άλλην φοράν όμοσα.» Τέτοιας λογής είναι ο περιεργος άνθρωπος.

Περί αναισθησίας ιδ^{ος}

Η αναισθησία είναι εμπόδιον της ψυχής εις λόγια και εις έργα. Ο αναισθητος είναι τέτοιας λογής: Να λογαριάζει με ψηφία, και ωσάν τα απολογαριάσει, να ερωτά τους περιεστώτας πόσα κάμουν. Και έχοντας καμίαν κρίσιν, την ημέραν οπού θέλει να κριθεί, να αστοχήσει να υπάγει εις κανένα χωρίον. Ή εις το θέατρον να απομείνει μέσα ύστερον από όλους να αποκοιμηθεί. Και τρώγοντας πολλά, την νύκταν να κάθεται έξω εις τον δρόμον και να τον δαγκάνουν τα σκυλία. Και το πράγμα οπού πιάσει και το αποθέσει να το γυρεύει συχνώς και να μην το ευρίσκει. Και όταν τον ειπούν πως απέθανεν ο φίλος του, αυτός σκυθρωπώντας και κλαίοντας να ειπεί: «Ώρα καλή!» Και όταν τον πληρώσει κανείς οπού τον εχρεώστα, αυτός να φέρει μάρτυρας πως τα έλαβεν. Και τον χειμώνα να μαλώνει

32. Πρόσθ. Παπαδόπουλος.

με τον δούλον του πως δεν αγόρασεν αγγούρια. Και να αναγκάζει τα παιδιά³³ του να παλεύουν. Και όταν ήθελεν βράσει φακή να την υπάγει εις το χωράφι, να βάλλει δύο φορές άλας, ώστε να μην τρώγεται. Και όταν βρέχει, να λέγει: «Τι εύμορφα άστρα φαίνονται!» Και όταν ειπεί τινάς: «Πόσα λείψανα έβγαλαν σήμεραν από την πόρταν του κάστρου;», αυτός να αποκριθεί: «Τόσους να έχομεν εγώ και εσύ.» Τέτοιας λογής είναι ο αναίσθητος άνθρωπος.

Περί αυθαδείας ιε^{ος}

Η αυθάδεια είναι σκληρότης εις λόγια, ο δε αυθάδης είναι τέτοιας λογής, ώστε, αν τον ερωτήσεις: «Πού είναι ο οδείνας;», να σου ειπεί: «΄Αφισ με, μην με πειράζεις!» Και όταν τον χαιρετήσουν, να μην αποκρίνεται. Και όταν τύχει τίποτες και πωλεί, να μην λέγει πόσον θέλει αυτός αλλά: «Πόσον δίδει ο αγοράζων;» Και αν τύχει και κανένας τον ηκόντισε στανικώς του, να μην τον συγχωρήσει· ή αν τύχει και επάτησεν, να μην τον συμπαθήσει, αν και χωρίς το θέλημά του τον επάτησε. Και αν του γυρεύσει ο φίλος του ρεφενέ, να ειπεί πρώτον: «Δεν δίδω» και ύστερα πάλιν να τον δώσει. Και σκοντάφτοντας εις τον δρόμον, να υβρίζει τες πέτρες και τα ξύλα. Και ακαρτερώντας κανένα άνθρωπον, να μην έχει υπομονήν. Και ούτε να τραγουδεί, ούτε λόγον εύμορφον να λέγει, ούτε να χορεύει ποτέ του, αλλά ούτε τους θεούς να προσεύχεται. Τέτοιας λογής είναι ο αυθάδης άνθρωπος.

Περί δεισιδαιμονίας <ις^{ος}>

Η δεισιδαιμονία φαίνεται να είναι φόβος του θεού, ο δε δεισιδαίμων είναι τέτοιας λογής: Να υπάγει να νίψει τας χείρας του εις το αγίασμα και να ραντίσει τον εμαυτόν του απ' αυτόν³⁴. Και παίρνοντας εις το στόμα του κομμάτι δάφνην, να περνά όλην την ημέραν. Και όταν περιπατεί, αν του υπαντήσει καμία γάτα να περάσει από ομπρός του, να σταθεί να μην περάσει, έως ου να περάσει άλλος άνθρωπος· και αν δεν τύχει να βρεθεί άλλος να περάσει, να βάλει τρεις πέτρες εις την μέσην του δρόμου και τότες να απεράσει. Και αν ιδεί καμίαν σοφήν γυναίκα εις κανένα οσπίτι, όλην την ημέραν να θυσιάζει εκεί. Και τες πέτρες οπού βλέπει και είναι δακρυωμένες εις τον δρόμον να τες αλείφει με λάδι και γονατίζοντας ομπροστά τους να τες προσκυνά. Και αν φάγει ο ποντικός του αλευριού το τσουβάλι, να τρέχει εις τον εξηγητήν να ερωτά τι κάμνει χρεία να κάμει, αν πρέπει να το μπαλώσει ή όχι· και αν του ειπεί να το μπαλώσει, αυτός να μην το κατατείθεται, αλλά να ρίχνει το αλεύρι. Και να αγιάζει συχνά το σπίτι του. Και να μην πατεί από-

33. τὰ παι | τὰ παιδιά.

34. Γρ. αυτό;

νω εις μνήμα ποτέ, ουδέ να υπαγαίνει εις λείψανον, ούτε εις λεχούσαν. Και όταν ιδεί την νύκτα όνειρον, το ταχιά να υπάγει εις τους ονειροκρίτας και εις τους μάντες και να ερωτά εις ποίαν εκκλησίαν ή εις ποίον αγίασμα να υπάγει. Και να παγαίνει εις τας γητεύτρας και εις μάντες με την γυναίκα του και με την σκλάβαν του και με τα παιδιά του. Και όταν απαντήσει κανέναν τρελόν εις τον δρόμον, να παραμερά, να ανατριχιάζει, και να πτει εις τον³⁵ κόρπον του. Τέτοιας λογής είναι ο δεισιδαίμων.

Περί μεμψιμοιρίας <ιζ>^{ος}

Η μεμψιμοιρία είναι διδαχή και παραίνεσις περισσότερον από εκείνο οπού πρέπει. Ο μεμψίμοιρος είναι τοιούτος, ώστε, όταν του στείλουν οι φίλοι του κανίσκι, να λέγει προς εκείνον οπού το φέρνει: «Ερούφησες από το ζουμί! Έπιες από το κρασί!» Και να λέγει της αγαπητικής του, όταν τον αγαπά: «Τάχα και εσύ αγαπάς με μέσα από την καρδίαν σου;» Και να αγανακτεί εις τον θεόν πως δεν βρέχει εις τον καιρόν, και πως δεν ηύρεν ποτέ θησαυρόν εις τον δρόμον, μόνον παλαιοπούγκι. Και όταν αγοράσει κανένα καλόν σκλάβον, να λέγει: «Θαυμάζομαι πως τάχα έτυχα καλόν σκλάβον.» Και εις εκείνον οπού του δώσει τα μαντάτα πως εγέννησεν υιόν να του αποκριθεί ότι: «Αν μου ειπείς πως έχασα και τον ήμισόν μου πλούτον, θέλεις ειπείν αληθέστερα.» Και όταν νικήσει νίκην και να έχει όλας τας³⁶ ψήφους, να καταδικάζει τον γραφέα της αποδείξεως πως άφησε πολλά από τα πρεπάμενα. Και όταν οι φίλοι βάλλουσι ρεφενέ και να τον ερωτήσουσι αν στέργει και αυτός, να αποκριθεί πως: « Όχι, όλοι μαζί πρέπει εις το φανερόν να δώσομεν τον ρεφενέ μας.» Τέτοιας λογής είναι ο μεμψίμοιρος.

Περί απιστίας <ιη>^{ος}

Η απιστία είναι υπόληψις αδικίας, και ο άπιστος είναι τοιούτος, ώστε, στέλλοντας το κοπέλι του να ψουνίσει, να στέλλει και άλλο παιδί κατόπι να ερωτά τους παζαρτζήδες πόσα το επήρε το καθένα. Και εις κάθε διάστημα να μετρά τα άσπρα όπου έχει εις την τσέπην του. Και όταν κοιμάται εις το κρεβάτι με την γυναίκα του, να την ερωτά συχνά αν έκλεισε το σεντούκι, και αν εβούλωσε το κελάρι, και αν έβαλε τον μάνταλον της έξω πόρτας· και αν ειπεί η γυναίκα του: «Ναι, αυτά όλα τα έκαμα», αυτός πάλιν να μην πιστεύει, αλλά να σηκώνεται γυμνός από το στρώμα και ξεπόλυτος, ανάπτοντας λαμπάδα ή λύχνον, να υπάγει να τα ερευνησει καθένα, και έτσι μετά βίας να κοιμάται. Και εκείνους οπού τον χρεωστούσι να τους γυρεύει με μάρτυρες τον τόκον. Και όταν έλθει κανείς να του

35. τό: διόρθ. Παπαδόπουλος.

36. όλας τούς: όλους τούς Παπαδόπουλος.

γυρεύσει από το σπίτι του τίποτες, να μην το δίδει. Και όταν περπατεί εις τον δρόμον, να βάλλει τον σκλάβον του να περιπατεί ομπρός του, διά να μην του φύγει. Και εκείνους οπού του επήραν τίποτες να τους γυρεύει με μεγάλην επιμέλειαν. Τέτοιας λογής είναι ο άπιστος.

Περί δυσχερείας <ιθ>^{ος}

Η δυσχερεία είναι ακυβερνησία του κορμιού οπού φέρνει λύπην εις τους ορώντας. Ο δυσχερής είναι τοιούτος, ώστε να έχει λέπραν και μεγάλα ονύχια και να λέγει πως αυτές τες ασθένειες τες έχει γενεαστικόν από τον πατέρα του και από τον παππούν του. Και να έχει και πληγές εις τες άντζες και εις τα δάκτυλα, και να μην τες ιατρεύει. Και οι τρίχες των αμασχαλών του να φθάνουν έως τας πλευράς του. Και τα³⁷ οδόντια του να είναι μαύρα, ώστε εκείνοι οπού γεύονται μαζί του να σιχαίνονται. Και εκεί οπού τρώγει ψωμί, να βγάλλει τες μύξες του και εκεί οπού προσεύχεται, να συχνοπτύει και να βήχει. Και να αλείφεται με βρώμιον λάδι, και να φορεί ρούχα λερωμένα και βρωμισμένα. Καί βλέποντας τίποτες παράξενον, να γελά άτακτα και πολλά. Και όταν παίζει η τσεγκίστρια, να τερεντίζει και αυτός μαζί και να την υβρίζει ότι δεν σχολάζει. Και όταν θέλει να πτύσει, να πτύει αποπάνω του τραπεζιού, και πολλάκις να πτύει το πρόσωπον του κερνάτορα. Τέτοιας λογής είναι ο δυσχερής.

Περί αηδίας <κ>^{ος}

Η αηδία είναι συνουσία λυπητερή χωρίς βλάβην, ο δε αηδής είναι τοιούτος: Να υπάγει να ξυπνά εκείνον οπού προ ολίγον εκοιμήθηκεν, διά να συντυχαίνει. Και εκείνον οπού θέλει να μισεύσει να τον εμποδίζει λέγοντάς του: «Απόμεινε να περπατούμεν μαζί.» Και όταν ταγίζει το παιδί η τατή του, να μην την αφήνει, αλλά να το παίρνει αυτός να το ταγίζει και να γίνεται παπάους να το φοβερίζει. Και όταν τρώγει εις το τραπέζι, να διηγάται πως έναν καιρόν έπιεν λεοπάρπαρον και τον εκίνησε από πάνω και από κάτω, και έβγαλεν χολήν «μαυρύτερην από αυτό το ζωμί», ήτοι να δείχνει τα φαγητά του τραπεζιού. Και να ερωτά την μητέρα του ομπρός εις ξένους ανθρώπους τι ημέραν τον εγέννησεν. Τέτοιας λογής είναι ο αηδής.

Περί μικροφιλοτιμίας <κα>^{ος}

Η μικροφιλοτιμία είναι όρεξις τιμής άτακτος, ο δε ταφραλής είναι τοιούτος, ώστε, όταν τον καλέσουν εις τον δείπνον, ήτοι εις κουνουκλούκι, να καθίζει

37. να: διόρθ. Παπαδόπουλος.

παρευθής σιμά εις εκείνον οπού τον εκάλεσεν. Και να επιμελάται να έχει δούλον αράπην μαύρον, διά να τον ακολουθά κατόπι του διά ταφράν. Και όταν θυσιάσει κανένα βόδι, να καρφώσει το κεφάλι του αντίκρυς εις την πόρταν του, διά να γνωρίζουν οι διαβάτες πως εθυσίασεν βόδι. Και όταν υπάγει εις κανένα αλλάγιν καβαλάρης, ύστερον, αφού γυρίσει, να περιπατεί καβαλάρης εις το παζάρι και εις τα σοκάκια με τα αυτά άρματα και ρούχα. Και όταν ψοφήσει ο σκύλος του, να του κάμει τάφον και να βάλει εις τον τάφον πέτραν γράφοντας και το όνομα του σκυλιού. Και όταν αφιερώσει εις τον ναόν κανένα χαλκωματένιον δακτυλίδι, να το σφογγίζει και να το τρίβει στεφανώνοντάς το. Και να βαστά μόσκους, και να αλείφεται καθήν ημέραν μύρα και ροδόσταμον. Και να έρχεται εις τους εξουσιαστάς στολισμένος και στεφανωμένος, και ομιλώντας ολίγον να στρέφει εις το οσπίτι του και να διηγάται της γυναικός του πως είναι πολλά καλορίζικος. Τέτοιας λογής είναι ο ταφραλής.

Περί <αν>ελευθερίας³⁸ <κβ>ος

Η ανελευθερία είναι πλούτος οπού δεν εξοδιάζεται. Ο ανελεύθερος είναι τοιούτος, ώστε, όταν νικήσει τους τραγωδούς, να αφιερώσει εις τον θεόν τον Διόνυσον μίαν σκούφιαν ξυλένιαν και να γράψει επάνω εις αυτήν το όνομά του. Και όταν δίδουν τα δοσίματα τα βασιλικά και τα μαζώνουν οι γέροντες της χώρας, αυτός να μην στέργει να τα δίδει, αλλά όταν ακούσει διά πληρωμήν, αυτός να σηκώνεται να φεύγει, ή να σιωπά. Και όταν παντρεύσει τον υιόν του ή την κόρην του, να πουλεί τα κρέατα της θυσίας. Και όταν είναι καπετάνος εις το κάτεργον, να στρώνει τα ρούχα του ποδότα να καθίζει και τα εδικά του να τα κρύβει. Και όταν αγοράσει κρέας ή λάχανα, ατός του να τα σηκώνει υποκάτω του ρούχου του. Και όταν πλύνουν το ρούχον του, αυτός να καθέζεται εις το οσπίτι, διά να μην βάλει άλλο. Και όταν ιδεί κανένα φίλον να μαζώνει ρεφενέ, αυτός να φεύγει. Και να μην αγοράζει ποτέ σκλάβον ή σκλάβαν, αλλά να σηκώνεται ατός του να παστρεύει το σπίτι του και να τινάζει τα στρώματα. Και όταν θέλει να καθίσει, να γυρίζει την ποδίαν του χωρίς να είναι και λάσπες. Τέτοιας λογής είναι ο ανελεύθερος, ήγουν ο ακριβός.

Περί αλαζονείας <κγ>ος

Η αλαζονεία είναι ελπίδα κάποιων αγαθών οπού δεν είναι, ο δε αλαζών είναι τοιούτος, ώστε να στέκεται εις το σταυροδρόμι και διηγάται εις τους ξένους πως έχει πολλά άσπρα εις την θάλασσαν, και πόσα έχει δανεισμένα. Και όταν ταξιδεύει με τινά, να λέγει πως υπήγεν εις το σεφέρι με τον Εύανδρον, τον μέγαν

38. Η προσθήκη στο χφ από δεύτερο χέρι.

στρατηγόν· και πόσα τζουβαχερένια ποτήρια αγόρασεν· και να φιλονικά πως οι τεχνίται της Ανατολής είναι καλλιότεροι από της Δύσεως. Και να λέγει πως ήλθασι γράμματα από τον Α<ν>τίπατρον³⁹. Και όταν του χαρίσουν το κουμέρκι, να μην το στέργει, αλλά να λέγει: «Εγώ δεν χρειάζομαι — θέλω να το πληρώσω διά να μην με καταλαλούν.» Και να λέγει πως έχει εξοδιασμένα έως πέντε χιλιάδες γρόσα εις τους ξεπεσμένους συγγενείς του. Και καθήμενος με ανθρώπους οπού δεν τους εγνωρίζει, να μετρά και να λέγει πως: «Τόσον πλήθος ασπρών έχω εξοδιασμένα εις τα κάτεργα.» Και παγαίνοντας εις εκείνον οπού πωλεί τα καλά άλογα, να κάμνει και να δείχνει πως θέλει να αγοράσει πολύτιμα άλογα. Και παγαίνοντας εις τους σερασερτζήδες, να γυρεύει καβάδι να αγοράσει χιλίων φλουρίων, και εις το ύστερον μέσα εις το παζάρι να μαλώνει με τον δούλον του πως δεν ήφερεν μαζί του το πουγκί με τα φλουριά και τα γρόσα. Και καθήμενος εις το οσπίτι με νοίκι, αυτός να επαινείται πως είναι πατρικόν του, και πως θέλει να το πουλήσει, διότις είναι μικρόν, και άλλα περισσότερα να λέγει και να φημίζεται. Τέτοιας λογής είναι ο αλαζών.

Τέλος και τω θεώ χάρις.

Γλωσσάρι

αγκαλά και: αν και, μολονότι	γέροντας: δημογέροντας, προεστός
αδολεσχία: φλυαρία, πολυλογία	γητεύτρα: μάγισσα
αζίκι: φαγητό, προσφάγι	γνώμη: γνώμη, χαρακτήρας
ακαρία: αδιακρισία, έλλειψη τακτ	δακρυωμένος: νοτισμένος, υγρός
ακοντίζω: σκουντώ, σπρώχνω	δόσιμο: φόρος
ακρατηξία: ακρασία, ακράτεια	δουλευτής: δούλος, υπηρέτης
ακριβός: φιλάργυρος	δυσχερεία: αηδία
ακυβερνησία: αφροντισιά, ατημέλεια	ειρωνεία: προσποίηση, υποκρισία
αλαζονεία: προσποίηση	εισοδιάζω: αποθηκεύω, αποταμιεύω
αλλάγιν: τάγμα ιππικού	εμαυτός: εαυτός
ανελευθερία: φιλαργυρία	έσμιζις: σμίξιμο, συναναστροφή
άντζα: κνήμη	εύκαιρος: άδειος, κενός
απαντώ: συναντώ	ζύγι: τάσι ζυγαριάς
αποπολλής: από πολλή ώρα	θαυμάζομαι: απορώ, δοκιμάζω έκπληξη
αποτάζω: έχω, μου βρίσκεται	θερμαίνομαι: έχω πυρετό
άσπρο: τουρκικό νόμισμα· άσπρα: χρήματα	θύμος: θυμάρι
άτακτος: απρετής, ανάρμοστος	καβάδι: μακρύ ένδυμα, επενδύτης
αυθάδεια: αγριάδα, στριμάδα	κάθαρσις: καθαρτικό
βουλώνω: σφραγίζω, κλείνω	καθήν ημέραν: κάθε μέρα
βρώμιος: σάπιος, δύσοσμος	καιρός] εις τον καιρόν: την κατάλληλη εποχή
γαλίφος: κόλακας	καλά και: αν και, μολονότι
γενεαστικόν (επίρ.): εκ γενετής, κληρονομικά	κανίσκι: δώρο

39. Η προσθήκη στο χφ από δεύτερο χέρι.

κάπηλας: ταβερνιάρης	πεσκέσι: δώρο
κάστρο: οχυρωμένη πόλη, πόλη	πινάκι: πιάτο, πιατέλα
καταλαλώ: συκοφαντώ	πιστεύομαι: πιστεύω
καταπειθόμαι: πιστεύω	ποδότας: λοστρόμος
κάτεργο: πολεμικό πλοίο, γαλέρα	ρεφενές: συνεισφορά
καυκίον: κούπα, ποτήρι	ρόγα: αμοιβή, μισθός
κερνάτορας: οινοχόος, σερβιτόρος	σαράγι: ανάκτορο, αρχοντικό
κεφιλίκι: εγγύηση	σερασερτζής: κατασκευαστής ή έμπορος χρυ-
κινώ: προκαλώ σωματική κένωση	σούφαντων υφασμάτων
κονάκι: κατάλυμα	σεφέρι: εκστρατεία, πόλεμος
κονεύω: καταλύω, διαμένω προσωρινά	σιριάνι: περίπατος για χάζεμα της κίνησης
κοπέλι: νεαρός υπηρέτης	στο δρόμο
κότσι: αστράγαλος	σπετσαρείον: φαρμακείο
κουγιούμι: χάλκινο δοχείο	στέργω: δέχομαι
κουλαούζης: οδηγός	στρέφω: γυρίζω, επιστρέφω
κουμέρκι: τελωνειακός δασμός	συμπαθώ: συγχωρώ
κουμερκιάρης: τελώνης	συνουσία: συνομιλία, συναναστροφή
κουνουκλούκι: δείπνο, τραπέζι	συντυχαίνω: μιλώ, συνομιλώ
κουρπάνι: θυσία	σχολάζω: σταματώ, παύω
κούφα: μεγάλο κοφίνι	σώνω: φτάνω, αρκώ
κρίνω: δικάζω	τάσι: κύπελλο
κρίση: δίκη, δικαστική υπόθεση	τατή: τροφός, νταντά
κριτήριον: δικαστήριο	ταφραλής: επηρμένος, αλαζόνας
λαλιά: πολυλογία	ταφράς: έπαρση, αλαζονεία
λεοπάραρον: ρήον βάρβαρον, geobarbaro (φυ-	ταχιά το: πρωί
τό με καθαρτικές ιδιότητες)	τερεντζίω: τερετζίω, τραγουδώ με κλειστό το
λοφές: φιλοδώρημα	στόμα
μαμουγιέρα: προσωπίδα, μάσκα	τζουβαχερένιος: λιθοκόλλητος
μασκαρεύομαι: περιπαίζω, κοροϊδεύω	τινάζομαι: τινάζω τα ρούχα μου
μετρώ: υπολογίζω, απαριθμώ	τουλούμι: ασπί
μικρολογία: φιλαργυρία	τροφιάζω: συντροφεύω, συνοδεύω
μόσκος: αρωματική ουσία, άρωμα	τσεγκίστρια: δημόσια χορεύτρια και τραγου-
μουστερής: πελάτης	δίστρια
νηστικός: που δεν έχει μεθύσει, ξεμέθυστος	υπόληψις: αντίληψη, ιδέα
ντιβάνι: κυβερνείο, συνεδρίαση συμβουλίου	φαρφαράς: φλύαρος
ξεπάζομαι: εκπλήττομαι	φέρνω] φέρνει ο ύπνος: παίρνει ο ύπνος
ξεχωρίζω: αναχωρώ, φεύγω	φεύγω: αποφεύγω
ξοδιάζω: ξοδεύω	φημίζομαι: εγκωμιάζω τον εαυτό μου
ολημερεύω: διημερεύω, περνάω όλη την ημέρα	φοινίκι: χουρμάς
ομόνω: ορκίζομαι	φόλα: νόμισμα
παζαρτζής: έμπορος της αγοράς	χοκαπάζης: αγύρτης, ταχυδακτυλουργός, θου-
παλαιοπούγκι: παλιουσακούλι (για νομίσματα)	ματοποιός
παπάους: μπαμπούλας	χώρα: πόλη, πρωτεύουσα
παρπερείον: κουρείο	ψηφίο: ψηφίδα, χαλίκι
πάσχω: πασχίζω, προσπαθώ	ψουνίζω: ψωνίζω, αγοράζω
περιέργεια: πολυπραγμοσύνη, υπερπροθυμία	ψούνος, το (πληθ. ψούνια): ψώνι(α)
περιπατώ: συμπεριφέρομαι, διάγω	ψωνισμένος: που έχει ψωνίσει